

Науковий доробок М. О. Максимейка щодо джерел кримінально-правових норм литовсько-руського права є стимулом для подальших досліджень його історії.

Слід зазначити, що доповіді відображають авторське бачення важливих для розуміння наукової творчості професора Максимейка та його внеску у розвиток української історико-правової науки питань та значно розширюють поле як її подальших досліджень, так і українського правознавства загалом.

О. О. МАЛИШЕВ,

кандидат юридичних наук

ХРОНІКА НАЙВАЖЛИВІШИХ НАУКОВИХ ЗАХОДІВ РАДИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В. М. КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ У 2020 РОЦІ

У 2020 р., попри пандемію та оголошені карантинні заходи, Рада молодих вчених нашого Інституту продовжувала свою активну науково-організаційну роботу. Окрім традиційної щорічної основної конференції, ми долучилися до проведення ще низки наукових заходів, найголовніші з яких варто згадати на шпальтах цієї хроніки.

16 червня 2020 р. відбулася *конференція молодих учених «Актуальні проблеми історії, філософії і права у дослідженнях молодих учених»*, яку спільно організували ради молодих вчених ДУ «Інституту всесвітньої історії НАН України», Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, Інституту історії України НАН України та Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Конференції активно сприяла і Рада молодих вчених Відділення історії, філософії та права НАН України. У заході взяло участь більше сотні учасників з великої кількості наукових установ і закладів вищої освіти. Важко переоцінити значення таких масштабних конференцій в рамках Академії. Саме вони дають змогу консолідувати розпорошені наукові спільноти гуманітаріїв, спрямувати спільні зусилля на вирішення справді актуальних проблем суспільства. Наразі готується до друку збірник конференції.

6 листопада 2020 р. було проведено *науково-практичну конференцію «Археологічна спадщина – погляд згори: правові та організаційні засади охорони та дослідження археологічної спадщини»*. Організаторами заходу виступили Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова НАН України» та Інститут археології НАН України. Конференція була проведена в межах виконання спільного наукового проєкту молодих вчених названих інститутів за грантом НАН України дослідницьким лабораторіям / групам молодих вчених НАН України для проведення досліджень за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки у 2020–2021 рр. До проведення конференції також активно долучилися представники Міністерства культури та інформаційної політики України, Державного космічного агентства України, Національного центру управління та випробувань космічних засобів тощо. Вперше вдалося поєднати на одному майданчику археологів та пам'яткоохоронців, фахівців з дистанційного зондування землі, юристів у сфері археологічного права, міжнародного космічного права,

гірничого та екологічного права, а також багатьох інших. За наслідками конференції видано добре ілюстрований збірник матеріалів*.

Поряд з тим апофеозом нашої діяльності у відповідному році з права стала ***XI Міжнародна науково-практична конференція Ради молодих вчених Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України «Організація юридичної науки і освіти в Україні і світі: історичний досвід, сучасний стан та майбутні перспективи»***, яка відбулася 22 грудня 2020 р. Конференцію проведено з нагоди 85-річчя від дня народження і 55-річчя від початку наукової діяльності академіка НАН України Юрія Сергійовича Шемшученка. Це вже XI щорічна науково-практична конференція Ради молодих вчених нашого Інституту. Цього разу співorganizатором також офіційно виступила Міжнародна асоціація істориків права. Слід зазначити, що Асоціація вже давно сприяє в організації відповідних конференцій, проведення яких багато останніх років поспіль прийнято прив'язувати до важливих історичних дат та ювілеїв видатних правознавців.

У день конференції дистанційно вийшли на зв'язок чимала кількість науковців з Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Інституту законодавства Верховної Ради України, Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету, Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова Національної академії наук України», Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, Національного університету «Одеська юридична академія», Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Національної академії внутрішніх справ, Національного університету «Одеська морська академія», НДІ інтелектуальної власності Національної академії правових наук України, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Чорноморського державного університету імені Петра Могили, Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро), юридичного факультету Національного авіаційного університету, інших закладів та установ. У конференції також взяли участь окремі державні службовці, юристи-практики та громадські діячі. Загалом йдеться про 59 учасників, зокрема, академіків та членів-кореспондентів – 8; інших докторів наук та професорів – 10; кандидатів наук – 29; аспірантів та здобувачів – 12. Крім того, заочно приєдналися до конференції також двоє закордонних учасників з Польщі та Литви.

Плануючи конференцію, ми, чесно кажучи, дещо переживали, наскільки прийнятним може бути дистанційний формат для ювілейного заходу, де важливо не лише творчо попрацювати, а й досягти певної святкової урочистості. Ці побоювання виявились безпідставними. Цифрова «шахівниця» з учасників, де всі одночасно разом, але кожен у себе «in situ», зі своєї країни, міста, разом зі своїм столом та книжками, по-своєму додавала незбагненної магії та грандіозності. В ці ж дні відзначалося стародавнє свято сонцестояння, від якого

*Археологічна спадщина – погляд згори: правові та організаційні засади використання даних аерокосмічної зйомки для охорони та дослідження археологічної спадщини: зб. наук. праць. Матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 6 листопада 2020 р.). / Ред. колегія: В. К. Малоплітнева (голова), О. О. Малишев (відп. секретар), А. М. Гурова, А. В. Борисов. Київ: ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова НАН України», 2020. 180 с.

щодня в нас усе більше світла, сонця та сили. Попри складні епідемічні реалії, це схилило до віри у те, що все буде добре.

З вступним словом до учасників звернувся сам ювіляр – директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії наук України, академік (дійсний член) Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України Ю. С. Шемшученко. Він наголосив на актуальних завданнях, які стоять перед юридичною наукою та правничою спільнотою України, відзначив важливість збереження кращих попередніх надбань та традицій нашої науки. Привітав ювіляра новообраний ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік (дійсний член) Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України А. П. Гетьман.

Про Ю. С. Шемшученка як видатного організатора юридичної науки і освіти в Україні розповів у своїй доповіді заступник директора Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, заслужений юрист України, почесний академік Національної академії педагогічних наук України О. В. Скрипнюк.

Завідувачка відділу проблем аграрного, земельного, екологічного та космічного права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, заслужений юрист України Н. Р. Малишева розповіла про роль Ю. С. Шемшученка у формуванні та розвитку української національної школи екологічного права.

Завідувач відділу історико-правових досліджень Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, кандидат юридичних наук, професор, заслужений юрист України І. Б. Усенко присвятив свою доповідь історико-правовій грані наукової діяльності академіка Ю. С. Шемшученка.

За підсумком останніх двох доповідей намітилася певна конкуренція між колегами, оскільки виходить, що одна частина спільноти вважає Юрія Сергійовича насамперед фундатором національної школи екологічного права, а інша, не менш поважна, сприймає його як історика права.

Завершувала пленарне засідання доповідь декана факультету політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Б. І. Андрусихина щодо взаємодії НПУ імені М. П. Драгоманова та Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України на ґрунті розвитку правової науки і юридичної освіти.

Після пленарного засідання до самого вечора тривала робота секцій конференції. Перша секція мала назву «Організація юридичної науки і освіти в Україні і світі: історичний досвід, сучасний стан та майбутні перспективи». В роботі секції, робота якої спрямовувалася силами керівництва Міжнародної асоціації істориків права (модератор – професор І. Б. Усенко), взяли участь переважно історики права, а також фахівці з питань організації юридичної науки та освіти. Друга секція була присвячена проблемам екологічного та природоресурсного права (модератор – академік НАПрН України Н. Р. Малишева). Доповіді на секції стосувалися оцінки доробку академіка Ю. С. Шемшученка у відповідній царині, сучасним викликам і планам еколого-правової спільно-

ти на майбутнє. Третя секція була проведена переважно силами Ради молодих вчених нашого Інституту (модератор – кандидат юридичних наук, доцент А. М. Гурова) і стосувалася широкого кола питань юридичної науки.

За наслідками конференції готується до друку збірник матеріалів.

Рада молодих вчених Інституту, яка вже спромоглася напрацювати в своїй діяльності певні підходи, стиль та традиції, сподівається в недалекому майбутньому реалізувати нові масштабні плани та проєкти на благо академічної юридичної науки.

Т. І. БОНДАРУК,

*кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник*

УКРАЇНСЬКЕ ПРАВознавство І ЄвРОПЕЙСЬКИЙ ПРАВОВИЙ ПРОСТІР: ПРОБЛЕМА ДЕФІНІЦІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ (ЗА ІСТОРИКО-ПРАВОВИМИ МЕТОДОЛОГІЧНИМИ СЕМІНАРАМИ)

Упродовж 2020 р. співробітники відділу історико-правових досліджень продовжували опрацьовувати планову наукову тему «Українське правознавство в антропологічному вимірі та європейському правовому просторі». В рамках цієї НДР проведений цикл методологічних семінарів, присвячених наріжним проблемам дослідження, які до сьогодні не набули належного усталення в правовій науці – *«Поняття європейського правового простору, його географічні, темпоральні та структурні характеристики»* (27 жовтня, 3 листопада 2020 р.) та *«Українське правознавство як предмет дослідження: зміст поняття і «робоча» дефініція»* (26 листопада і 3 грудня 2020 р.).

На першому семінарі заслухано та обговорено доповідь професора І. Б. Усенка *«До історіографії концепту «правовий простір»*. Доповідач зазначив, що розробленню концепту правового простору в юридичній науці передували наукові напрацювання щодо дії правових актів у просторі і часі, як природними сферами, у яких живе людина. Класичним прикладом такого підходу є праці А. О. Тілле *«Время. Пространство. Закон. Действие советского закона во времени и пространстве»* (1965), Ю. О. Тихомирова *«Действие закона»* (1992) та ін.

Нині бачення правового простору ґрунтується на ідеї соціального (соціокультурного) простору. Ця ідея в юридичну науку була привнесена французькими і американськими соціологами у 60–70 роках ХХ ст. Часто згадують у зв'язку з цим П. Сорокіна. Значного поширення набули також погляди П'єра Бурдьє, відображені, зокрема, у його статті 1986 р. *«Влада права: основи соціології юридичного поля»*. В пострадянський час ідея правового простору набула відображення у популярній перекладній праці Ж.-Л. Бержеля *«Загальна теорія права»*. Визнання правового простору, поряд з економічним і політичним, частиною соціального простору зумовило філософсько-правове осмислення його природи, сприяло відходу від його розгляду лише в аспекті єдиної системи нормативних актів і юридичної практики та формуванню нового підходу до теоретико-методологічної проблеми дослідження системи правового регулювання загалом.